

Nåd vare med er och frid från Gud, vår Far, och Herren Jesus Kristus!

Ämne: En kristen människas frihet. Text: Gal 5:1–6, där vi särskilt ska understryka v 1:

1 Till denna frihet har Kristus gjort oss fria. Stå därför fasta och låt er inte tvingas in under slavoket igen. 2 Lyssna! Jag, Paulus, säger er att om ni låter omskära er, kommer inte Kristus att vara till någon hjälp för er. 3 Jag försäkrar er igen: var och en som låter omskära sig är skyldig att hålla hela lagen. 4 Ni har kommit bort från Kristus, ni som försöker bli rättfärdiga genom lagen. Ni har fallit ur nåden. 5 Vi däremot väntar i Anden genom tron på den rättfärdighet som är vårt hopp. 6 I Kristus Jesus beror det inte på om vi är omskurna eller oomskurna, utan om vi har en tro som är verksam i kärlek.

Bön: Himmelske Far! Du har älskat oss så högt att du sände din Son för att köpa oss fria från synden, döden och djävulens våld. Lär oss förstå vad denna kärlek är, och lär oss att älska varandra med den kärlek som Jesus har visat oss. Amen.

Vilken frihet handlar det om? Vi måste undersöka vilken "denna frihet" är, och om det finns andra typer av frihet som egentligen inte är någon frihet.

I den fräna debatt som pågått inför Kyrkhelgen som har hållits nu i veckoslutet har det framförts t ex följande:

"Om man hävdar att alla bud i Bibeln är bindande och absoluta blir det ändå mycket godtyckligt hur man tolkar och väljer och vrakar bland alla dessa bud och hundratals andra" (Vbl 6.9.2024).

I dagens evangelietext (Mark 7:9) säger Jesus, med en skarp tillrättavisning av fariseerna och de skriftlärdade: "Ni upphäver skickligt Guds bud för att upprätthålla era egna stadgar." Han säger att deras bud är människobud. Det var sådana bud som föreskrev hur man skulle tvätta händerna före maten, inte av rädsla för att smittas av virus, utan av ceremoniella skäl. Fariseerna anklagade Jesus och hans lärjungar för att de inte gjorde som det var stadgat.

Är det nu så att vi är fria från Guds bud? Kan vi själva bestämma vad som är gällande av Bi-

belns bud i dag, t ex vilka av Guds tio bud som gäller, och hur människor ska ordna sitt liv i äktenskap och leva i sexuellt umgänge? Eller har Bibeln föreskrifter som gäller för oss i dag?

Låt oss se efter vilken frihet det är som aposteln Paulus talar om här. Sedan ska vi se på några andra ställen som handlar om Guds bud, och dra slutsatser som kan hjälpa oss att se vad Gud vill med våra liv i dag.

1. Galaterbrevets huvudärende

Paulus är mycket upprörd när han skriver brevet till galaterna. Det är inte länge sedan han var hos dem och predikade om frälsningen i Jesus Kristus. Det ledde till att det blev omvändelse och församlingar grundades. Genast i början av sitt brev uttrycker han förvåning över att galaterna överger honom som offrat sig för dem för att rädda dem från den onda tidsåldern. De vänder sig till ett annat evangelium. Han förbannar alla dem som förvränger Kristi evangelium. Och i vår text nämner han tydligt vilken villfarelse det handlar om just i det här sammanhanget:

Om ni låter omskära er, kommer inte Kristus att vara till någon hjälp för er.

Det här kallar han att försöka bli rättfärdiga genom lagen. Och den som gör så har fallit ur nåden. Då är man tillbaka under slavoket. Med det menar han de stadgar som GT föreskriver, och där är omskärelsen i centrum.

Det som har hänt i Galatien efter att Paulus hade grundat församlingarna där är att judar har börjat kräva att också hedningarna, som inte har omskurits, ska gå in under GT:s föreskrifter och alltså låta omskära sig. Dessa judar menade att ingen kan bli en Jesu Kristi lärjunge utan att gå in under GT:s lag. Inför sådana läror blir Paulus upprörd (Gal 3:10):

Men de som håller sig till laggärningar är under förbannelse. Det står skrivet: Förbannad är den som inte håller fast vid allt som står skrivet i lagens bok och gör därefter.

Paulus undervisar med Abraham som exempel att det är genom tron på Jesus som vi blir rättfärdiga inför Gud, inte genom våra egna gär-

ningar. Men hur kunde Abraham, som levde 2000 år före Jesu tid, bli rättfärdig genom tron på Jesus? Jo, för att han trodde löftet: *I dig ska alla folk bli välsignade*. I tron såg han Jesus som Frälsare också för honom, för Abraham var inte rättfärdig genom sina gärningar, lika lite som någon annan människa. Han gjorde gruvliga synder, han ljög och bedrog, men han trodde löftet. I Rom 4 visar han hur Abrahams tro tillräknades honom till rättfärdighet medan han ännu var oomskuren. Därför gäller trons rättfärdighet dem som kallas som oomskurna hedningar, och därför ska ingen försöka lägga något till Guds fria nåd över ogudaktiga människor genom att försöka göra något själv. Lite senare understryker han (Rom 5:8):

Gud bevisar sin kärlek till oss genom att Kristus dog för våra synder medan vi ännu var syndare.

Det är därför som barndopet är ett så starkt vittnesbörd om trons rättfärdighet. Det sker utan att barnet har kunnat göra något. Men det kan tro i den rätta, bibliska meningen: det kan ta emot och vila i Guds nåd.

Abraham är själv ett exempel på hur det går snett om en människa vill lägga något till Guds löften, och göra något själv. Han fick ett löfte av Gud, som 75-åring, att han ska välsignas med talrika efterkommande. Men han blev prövad, för ännu 10 år efteråt hade han inte fått någon son. Han var då 85 år gammal och hans hustru Sara var så gammal att hon enligt mänsklig erfarenhet inte längre kunde få barn. Så han tog Saras råd på allvar och tog hennes tjänstekvinna Hagar till bihustru, och hon fick en son, Ismael. Men det blev ett problem inte bara för honom, utan det är fortfarande det stora problemet i dagens Mellanöstern. För Ismael blev stamfar till araberna som sedan dess alltid har legat i strid mot israeliterna, Abrahams efterkommande genom löftessonen Isak som föddes när Abraham var 100 år gammal.

Paulus tar upp den här frågan i Gal 4, och jämför slavinnans son, som var född på mänsklig väg, med den fria hustruns son som var född genom ett under, i kraft av ett löfte. Här använder han en allegori: Han skriver att Hagar motsvarar Sinai berg och Sara det himmelska Jerusalem. Men notera att han

skriver att Sinai står för det nuvarande Jerusalem, alltså judarnas heliga stad, och är förknippad med slaveri under lagen. Judarna var slavar under lagen. Och så är det också med galaterna som har blivit födda på Andens sätt liksom Isak, genom tron, om de vänder tillbaka och kräver omskärelse på köttet för att vara rätta Jesu lärjungar. Nej, säger Paulus, de ska inte vara slavar under lagen, med omskärelse och andra villkor som Mose kom med. Därför skriver han (4:30):

Driv ut slavinnan och hennes son, för slavinnans son ska inte ärva tillsammans med den fria hustruns son.

Det är till den friheten som Kristus har gjort oss fria. Och det är till samma frihet som han har kallat oss. Gärningarnas lag ska inte råda över oss, eftersom vi har gjorts fria från lagens ok. Därför varnar Paulus oss för att låta vårt eget bli vår berömmelse: *Ni har fallit ur nåden*.

Men nu har Jesus kommit för att *uppfylla lagen och profeterna* (Matt 5:17). Han har gjort allt som lagen kräver i vårt ställe, och därmed kan lagen inte ställa krav på oss, varken med omskärelse, med judiska ceremonier med handtvätt och regler för sabbat eller annat yttre, för allt är uppfyllt i Jesus genom hans heliga liv och hans oskyldiga offerdöd i vårt ställe.

2. Jesu bud

Hur blir det då med de bud som Jesus och apostlarna uppmanar oss till? Jesus säger ju (Joh 14:15):

Om ni älskar mig håller ni fast vid mina bud.

Och också i slutet av vår text skriver Paulus:

I Kristus Jesus beror det inte på om vi är oomskurna eller oomskurna, utan om vi har en tro som är verksam i kärlek.

Hur är det nu då? Är det inte så att det i alla fall handlar om oss och vår kärlek? Och ska vi inte använda vårt förstånd och våra kunskaper till att försöka förstå hur vi ska se på kärlek i dagens samhälle?

Vi ska gå lite vidare i Gal 5. Där kommer en fortsättning på frihetens följder (5:13f):

Ni är kallade till frihet, mina bröder. Låt bara inte den friheten ge köttet något tillfälle, utan tjäna varandra i kärlek. Hela lagen uppfylls i ett enda budord: Du ska älska din nästa som dig själv.

Sedan kommer en förklaring till hur denna kärlek ska visa sig hos en kristen: Vandra i Anden. Motsatsen till det är att göra vad köttet begär. Och Paulus räknar upp en lista som exempel på vad köttets gärningar är (5:19–21):

Sexuell omoral, orenhet, orgier, avgudadyrkan, ockultism, fientlighet, gräl, avund, vredesutbrott, själviskhet, splittringar, irrläror, illvilja, fylleri, vilda fester och annat sådant. Jag säger er i förväg vad jag redan har sagt: de som lever så ska inte ärva Guds rike.

Vilken dom över oss, om vi låter köttet regera oss! De som lever så ska inte ärva Guds rike.

Den här listan börjar med sexuell omoral. Just frågor om sexuell böjelse och leverne har debatterats väldigt den senaste tiden. Är det oklart vad Paulus menar?

Det är det verkligen inte. I Hebreerbrevet, som också ingivits av samme Helige Ande, står det (13:4):

Äktenskapet ska hållas i ära hos alla och den äkta sängen bevaras obefläckad, för Gud ska döma dem som är sexuellt omoraliska och äktenskapsbrytare.

Den kristna friheten är inte en frihet att inbjuda andra män eller kvinnor till den äkta sängen, eller att leva som gift innan man har ingått äktenskap. Många vill själva bestämma vad kärlek är, men Gud har satt en gräns så att köttet inte ska styra oss. Äktenskapet är den självklara ramen för det sexuella samlivet, något som också sunt tänkande hedningar har respekterat tiderna igenom. Därför skriver Paulus i den Helige Ande (1 Kor 6:19f):

Vet ni inte att er kropp är ett tempel för den helige Ande som bor i er och som ni har fått av Gud! Ni tillhör inte er själva, ni är köpta till ett högt pris. Ära då Gud med er kropp!

Just det här med ära åt Gud är det centrala i det som Paulus skriver i Romarbrevets första kapitel (Rom 1:21, 24):

Trots att de kände till Gud prisade de honom inte som Gud eller tackade honom. - - - Därför utlämnade Gud dem åt deras hjärtans begär så att de orenade och förnedrade sina kroppar med varandra.

Det som gäller äktenskap mellan man och kvinna är något som människor förstår av den allmänna uppenbarelsen. Det här förklarar Paulus ytterligare genom att han talar om förnedrande lidelser, och beskriver ett onaturligt umgänge: "män gjorde skamliga saker med män". I 1 Kor 6:9 talar han både om sådana som är sexuellt omoraliska och dem som utövar homosexualitet. Förnedring och skam är motsatsen till ära och beröm (*pride!*). Och han understryker också här att de som utövar sådant inte ska ärva Guds rike.

Men observera, att också de som ägnar sig åt "fientlighet, gräl, avund, vredesutbrott och själviskhet" står under samma dom. Det handlar om att stå under den gamla människans välde, att låta köttet regera. Och tänk på att Jesus dömer redan en ond begärelse som synd. Därför är vi alla syndare.

Men det är något annorlunda med kristna: de har tvättats rena, blivit helgade, förklarats rättfärdiga i Herren Jesu Kristi namn och i vår Guds Ande (1 Kor 6:11). Det har skett något nytt, fast några har varit sådana som levt under köttet. Det nya är att den som helgats av Jesus har fått en ny människa, som vill det som Gud vill. Den nya människan kämpar mot köttets lustar, som finns kvar hos oss. Det finns alltså en möjlighet att förändras! Och det är nödvändigt för alla naturliga människor. Vi brukar i dogmatiken kalla det omvändelse eller pånyttfödelse. I det tillståndet gäller det som Paulus beskriver i Gal 5:22f:

Andens frukt däremot är kärlek, glädje, frid, tålmod, vänlighet, godhet, trohet, mildhet, självbehärskning.

För en sådan som blivit frigjord i Kristus gäller också det som Jesus säger i Joh 14, som jag redan citerade:

Om ni älskar mig håller ni fast vid mina bud.

Det är en sådan tro som är verksam i kärlek. Då blir frågor som nu till trötthet dras fram i tidningsdebatterna små: om Gud påbjuder

slaveri och barnaga, om han förbjuder kvinnor att ha smycken, sådant som vi med en läsning av det bibliska budskapet som helhet förstår i ljuset av att Jesus har uppfyllt lagen och att det nya förbundet inte är bundet under Mose.

Johannes påminner oss i sitt första brev hur kärleken ska definieras (1 Joh 4:10f):

Detta är kärleken: inte att vi har älskat Gud, utan att han har älskat oss och sändt sin Son till försoning för våra synder. Mina älskade, om Gud har älskat oss så högt, är också vi skyldiga att älska varandra.

Där är målsättningen för den kristna friheten. Låt oss hålla fast vid den så att vi inte faller ur nåden, eller med andra ord: kommer bort från Jesus.

Vi får be med Lina Sandells ord i sången:

Jesus, hjälp mig vandra glad i dina bud,
såsom Henok fordom vandrade med Gud.

Ge mig mod att tjäna mina bröder här,
fröjda något hjärta som i mörker är,

trösta, varna, hjälpa någon Kristi lem,
visa någon vilsen vägen till vårt hem!

Amen.